29/02/2020

Η διαχρονικότητα του Κωστή Παλαμά

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Του Γιώργου Γκοτζιά, για το Πρακτορείο ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Βρισκόμαστε εβδομήντα επτά έτη, αφότου η ελληνική γη δέχθηκε στα σπλάχνα της το σώμα του υπέρτατου αγωνιστή της ελληνικής ποίησης Κωστή Παλαμά, με μια συνεχή διάθεση να «επιτρέπει» στο πνεύμα του, να πλανάται εις το διηνεκές του ελληνικού κόσμου.

Ένας άνθρωπος βαθύς, γεμάτος χαρμολύπη, μιας και από μικρός έζησε την ορφάνια, αλλά όπως ο ίδιος είπε, κατάφερε να γεμίσει την ψυχή του χαρά και πίστη, ως άμεσος απόγονος αγωνιστών που έδωσαν αντίλυτρο τη ζωή τους σε πολλά από τα μέτωπα της πατρίδας μας. Ο μικρός Κωστής, έζησε από κοντά τις νωπές μνήμες της Εξόδου του Μεσολογγίου, τον Μακεδονικό Αγώνα, την αυτονόμηση, αλλά και την ένωση της Κρήτης με το νεοελληνικό κράτος, την απελευθέρωση της Ηπείρου… βαδίζοντας πλάι στους δοκιμαζόμενους συνανθρώπους του, ποτίζοντας την ψυχή τους με το «αθάνατο κρασί του ‘21». Με μια καρδιά γεμάτη βιώματα τα οποία θα ζήλευαν τόσοι και τόσοι αξιόλογοι λογοτέχνες, πορεύτηκε ταπεινά και μεγαλούργησε στον κόσμο των γραμμάτων και των ιδεών.

Ωστόσο η μυστηριακή του ζωή, ο τρόπος με τον οποίο προσέγγιζε τα γεγονότα της εποχής του, τον ωθούσαν σε μια ευγενώς «στρατευμένη τέχνη», η οποία είχε ως στόχο την εμψύχωση του λαού και την υπαγωγή του σε μια νέα μέρα, λαμπρή και πανελλήνια, χωρίς να αποκόπτεται η αρχαιότητα από τον βυζαντινό κόσμο και η τουρκοκρατούμενη περίοδος από τη θεοδώρητη μέρα της Παλιγγενεσίας.

Στάθηκε ανάχωμα στις δύσκολες στιγμές της πατρίδας μας, προβαίνοντας σε καταλυτικές ποιητικές παρεμβάσεις, αναπτερώντας το ηθικό των ομοεθνών του. Με την πένα του άγγιξε όλες τις πτυχές της ελληνικής ιστορίας, αγκαλιάζοντας ξεχωριστά την ψυχή του κάθε ανθρώπου.

Όταν ο ποιητής – ασχέτως των πεζών ή των έμμετρων στίχων του – καταφέρει να μεταδώσει στους αναγνώστες του τις αμετάβλητες και άφθαρτες από το χρόνο αξίες, όπως εκείνες της αλληλεγγύης, της ομόνοιας, της αδελφοσύνης και του ευ αγωνίζεσθαι, τότε παύει να περιορίζεται στα όρια του χρόνου, μεταβαλλόμενος και ο ίδιος σε μια υπέρτατη και αδιάβλητη αξία.

Ο Κωστής Παλαμάς (τον οποίο και με πολύ ρηχότητα, προσπαθώ να προσεγγίσω) τα κατάφερε και συνεχίζει να εμπνέει τις νέες γενιές που επιθυμούν να ζήσουν μια πραγματικά «φρέσκια» ζωή, αποκομμένη από την επίπλαστη ευφορία της εποχής μας.

Αρκετοί απ’ τους σημερινούς εκπροσώπους της λογοτεχνίας, της θρησκείας, της πολιτείας και της κοινωνίας εν γένει, τον χαρακτηρίζουν ως συντηρητικό και προγονόπληκτο, φωτογραφίζοντας με έμμεσο τρόπο, όλους όσοι των αξιοποιούν και τον μεταλαμπαδεύουν στους νέους ανθρώπους. Ωστόσο η μορφή του μπορεί και αντισταθμίζει την πραγματική τέχνη, από την «τέχνη», που πολλάκις μας προσφέρεται για να λύσει μηχανικά τις δυσκολίες μας.

Πράγματι, μετά από τόσα χρόνια, ο λυρισμός και ο ρομαντισμός του Κωστή Παλαμά, εκφράζει τον αέναο κύκλο του αγώνα μέσα στην ανθρώπινη ψυχή. Είτε γίνεται λόγος για συλλογικό, είτε για προσωπικό αγώνα, το μόνο σίγουρο είναι πως η θεία χάρη που αρκετές φορές λαμβάνει «απτό» χαρακτήρα στο έργο του Κ. Παλαμά, μπορεί να μας στιλβώσει τα ψεγάδια του χαρακτήρα μας και να μας κάνει κοινωνούς μιας όντως αξιαγάπητης πατρίδας.